

Леся СТЕПОВИЧКА – сучасна українська поетка, перекладач, прозаїк, публіцист, член НСПУ. Народилася 21 травня 1952 року в с. Петриківка Дніпропетровської області. Закінчила романо-германське відділення філологічного факультету Дніпропетровського держуніверситету, аспірантуру. Працювала викладачем у дніпропетровських вишах, перекладачем у Німеччині, Австрії, Люксембурзі, Бельгії. У 2002–2012 роках очолювала Дніпропетровську обласну організацію НСПУ. Є засновником і головним редактором літературно-мистецького часопису «Січеслав». Пише українською, російською та німецькою мовами. Авторка 10 оригінальних книжок поезії та прози, низки публікацій у вітчизняних і зарубіжних виданнях, зокрема Австралії, США, Росії, Ізраїлю. Лауреат літературних премій імені І. Сокульського та імені В. Підмогильного. Живе в Дніпропетровську.

* * *

Цікавий місяць на колінах низько
припав до шибки, де кричить дитя.
Так у травневу нічку петриківську
зажеврїло моє земне буття.

Дідівська хато, ти – моя колиско,
любоби неповторний дивосвіт!
Мале дівча на берегах орільських
тут душу обпалило від краси.

Притулку незрадливий, туго-пісне,
що у душі бринїла крізь літа!
Твої слова-перлини, мов намисто,
що оберегом шию огорта.

Дідівська мово, ти лежала в скрині,
мов кожушок, на дні мого життя!
А я жила, немов не в Україні,
а нині повертаюсь з небуття.

Моїм народом в тризуб закодована,
ви – триєдина сила, духу вись:
Пречиста Хато, Пісне й рідна Мово!
Хто має вас, той вже не загубивсь.

Я – РІЗНА

Я – різна.
Скромна булка
І коврижка прїсна.
Я – християнка
І язичниця зухвала.
Я вірую в Христа
І в папороть Купала.
Я – різна
І від того тішуся,

Черниця бідна
Й неситима грїшниця.
Я – Петриківка,
Писанка лакована,
Я – діва Жанна,
Ватрам злим рокована.
Я – кицька драна, гнана і облїзла.
Я – різна.

Я – степ і ліс,
Я – половецька баба.
Я – Захід, я – Париж,
Поезія і зваба.
Я – різна!
Я – хатка глиняна,
Трипільська миска.
Я – Орїони зоряне намисто.
Я – різна!

Я – різна,
Я – симфоджаз
І лісова тужлива пісня.
Я – юна Мавка,
Я – покрита Катерина,
Я – скїфська пектораль,
Я – Україна!

Я – марево із летаргїйних снів,
Я – край степів, дрїмаючих волів,
Я – світу край і звалище відходів.
Я – центр Європи,
Я – престол Господній.

Я – різна.
Софія мудра
Й язиката Прїська.

Я – пишна краля
І змарніла тріска.
Я – різна.

Я – різна,
Сьогодні лагідна,
А завтра стану грізна.
Я скину вбогий плащ,
Вберусь в шовкові ризи.
Я – різна!
Я – міф туманний
І космічна дійсність.
Я – птаха рання і молитва пізня,
Я – різна!

Я – різна!
Завжди була, і є, і буду після.
Вовік віків, і нині, й присно.
Я – різна!

ЦЯ ЖІНКА

З малку малого
марила, мріяла, мліла,
вдивлялася в диво –
в товариша-пастушка,
в «сильного дядю»,
у принца.
Хлоя, Лоліта, Асоль.
В першому стрічному
зачаєним нервом вітала його.
Пустотливий Ерот
там і тут пролітав спозаранку.
Як рибина ковтала гачок.
Звеличувала мале,
різалась в кров
об холодне лезо самців.
«Не те, не те, не те», –
корчилася душа.
А тіло цвіло
бузковим кущем.
Простягало квітучу гілку:
«зірви мене».
Двічі втікала від гвалтівників,
зазіхальників на бузкові роскоші –
в сімнадцять і в сорок два.
Двічі ставила підпис
в манускрипт дідуся Гіменея.
Леле, не летіли лелеки
леліяти лялю.
Тихо в'янули квіти бузкові.
Усихала оаза.
І за мить до свого надвечір'я
несподівано стріла Його.
Йога, суфія,
книжника,
анакорета,
що знав тільки смак сухарів,
пив саму тільки воду

і спав на твердому.
Його голос насунув
ласкаво-жаским передгрозям,
й блискавиці
сорока шести її літ
одізувались вселенським громом.
Уявлялась собі Ярославною,
на валу постала,
і прагла зливи.
У пришельця очах мерехтіли
небесним відбитком
блискітки її жадань,
розпрямлялися
зачаєні судоми непідсудних волінь.
Явився – ні на кого не схожий.
Бачила
фізичну оболонку –
куртку, ліпнину дужих рук,
усмішку, сліпучо-білий город
в затишному ореолі бороди.
Любила його органічну хімію.
Затремтіла всіма своїми
деревами,
усіма садами свого тіла,
сорока шести райдугами
своєї душі.
Смерч на порозі смерті.
Злитись і – вмерти.
Дратувалася
від його химерії,
незрозумілих віршів,
нетутешніх візій.
Знала, треба відпустити себе,
повернути дитинність,
благала зливу прийти
і змити
упереджень нашарування,
шлаки стереотипів.
Позбутись всіх знань,
що були до нього.
Всіх уроків усіх вчителів.
Розпалила кострище до неба,
щоб спалити свій дім
і усе дотеперішнє збіжжя.
Він прийшов!
І не принц він,
не її, і нічий,
чудовисько з озера Лохнесс,
Ніцше,
Вічний блукальник,
великий Божевільний.
Все зійшлося на ньому.
«Хочу тебе, негайно,
на мить і навіки» –
запалало кострище.
Усміхнувся –
Ярославна йому ні до чого.
З червоного рота
покотилися кулі-слова:

«Я надто кохаю тебе,
щоб посміть доторкнутись.
Для торкання існують борделі».
Говорила:
«А ти не кохай,
уяви, ніби я – то повія»
«Ні, моя божевільна,
цілувати тебе –
все одно, що себе цілувать.
Неможливо, бо ти – то я сам...»
А ще говорив:
«Ми – то тлін,
скоро станемо ним,
тільки Слово постане над тліном.
Тож уникаємо скверни злягання,
бережімо снагу
для останніх земних одкровень».
Промінь вранішній сонця
освітив після ночі картину –
фіолетовий кущ,
спопелілого віття останки.
І над тим попелищем – сова
зірко мружила очі зелені.
Вдалині від садів
одинокий ішов мандрівник,
і спирався на посох,
і ні разу назад не поглянув...

БАЛАДА ПРО ЧОРНОГО І БІЛОГО ЯНГОЛА

Липневої нічки зустрілась я з янголом близько.
Торкнувся легенько крилом,
мовив голосом тихим:
побудь, мов, зі мною, приємне твоє товариство,
у плавнях орільських ми знайдемо

радість і вітху!

Рука льодяна мого серця палкого діткнулась,
холодні вуста усміхались так ніжно
й принадно,
незчулась душа, як спокою і волі позбулась,
і, відчаєм гнана, пішла до Ріки на пораду:

«Ореле, матусю, рятуй, моя пристрасть –
мов пастка,
висушує спрага, жага невгамовна і згуба.
Який він вродливий, який неземний
і прекрасний!

І все ж він жартує і зовсім мене він не любить».

Йї шепнула Орілька: «Лети, моя донечко, далі!
Ти, бідна, не білого янгола, чорного стріла.
Той чорний лиш тішитись буде з твоєї печалі.
А білий де, знаєш сама, його скрута обсіла.

Шкодує, моя донечко, серця на любові зайві,
Не пий, моя донечко, з глека цього –
він порожній.

Не схиб, бо часу в тебе мало для праці
зосталось,
Нехай він іде собі геть, янгол тьми подорожній!

До білого лінь, і молися, якщо він озветься,
І слабкість спокутуй свою, і благай
про натхнення!
Бо янгол той чорний – спокуса земна,
що минеться,
А янгол той білий – Покликання Вище,
поетко!»

...Облудлої хтивості пута ослабли, і тіло
оману дурну подолавши, злетіло над плесом.
І янгола чорного тінь у воді розчинилась.

* * *

Я більше тебе не покличу в діброви Едему,
де так нас чекали посестри мої безкорисні –
Надія і ніжність тремтлива столи застеляли,
а ложе ладнали – Жага й неземна Насолода.

Казали мені – ти прихोдь з ним
по зорі вечірній,
уроча вечеря стоїть на тонкій скатертині,
і чаша труй-зілля, що втому вгамовує денну,
вам серце зворушить і мужності дасть
і наснаги...

Хоч мить, а в раю – хто із смертних собі
в тім відмовить?
Стояв остовпілий, ні кроку ступити не в змозі,
Лиш блиснули очі, й чоло твоє божисте
зблідло,
Та торбу свою полотняну тримав наготові.

Чому ж зволікав ти, розгублений мій пілігриме,
на прощу до кого рушаєш,
мандрівнику бідний?..
Ворота зачинено. В рай не запрошують двічі.
Иди собі, старче, ціпок не зламай по дорозі.

* * *

Якого кольору Оріль? –
засперечалися поети.
У кожного свої секрети
освяти певних кольорів:

їх смакування й пізнавання
між узвичаєних речей...
Так самоцвітне вишивання
залежить од жаги очей,

од вибору живої барви,
що значить виквіт почуття...
Тече ріка, мов для забави,
і – задля торжества життя.

Хто бачить срібло, хто – сивини,
Хто – мед левад, хто – мерхит сліз,
хто глипа поглядом совиним,
банальну срість мітить скрізь...

Мені ж Оріль з дитинства синя,
як неба рідного глибінь
у час, коли жура осіння
блаватом бавить голубів...

Якого ж кольору Оріль,
і чим правдивіш мій від інших?
Спитайте в степових орлів –
з висот небесних їм видніше...

Козацька річечка тече,
синіє волошковим цвітом –
одвічне сяйво для очей,
не стьмарене буденним світом.

БІЛА УКРАЇНА

Тихо меле небесний млин
вічне борошно свіжого снігу
малюкам на веселу вітуху,
старикам – на думок сумноплин.

Зблиски сонць в летаргійному сні
чудно маряться голому віттю,
і казкові морозні суцвіття
розцвіли у моєму вікні.

Мерехтять крізь засніжену днину
у сріблястому сяйві зими
наші мрії. Оновлені ми
бачим білою Україну.

На полях замерзли грудки,
скоро – Диво, Різдвяні Святки!
Буде мед, узвар і кутя,
і народиться Боже дитя.

Встане-зійде Зоря-Звізда,
полетить золота Коляда
над степами й димами рідними,
над багатими і над бідними.

В новорічну химерну ніч
гарно будь не самому у хаті
і в світінні воскових свіч
ждать Божественної благодаті.

ДО 90-ЛІТТЯ СТЕПАНА БАНДЕРИ

Над ріллею заспраглою,
неораною, чорною –
орати її ще й орати! –
здіймається сонце червоне.
Ога, оре о Ра! –

молитися сонцю щоденно...
Ім'я Твоє
червоно-чорним тюльпаном
навесні розквітає в степу.
Ім'я Твоє
вітер колише в лісах,
ніби прапор –
Bandiera!
Здобудеш
українську державу
або загинеш
в борні за неї! –
кликав Ти.
Є держава вже, брате,
І немає її...
Віл остовпілий
ремигає жуйку злиденну,
остюками давиться гірко,
сили підвестися нема –
віковічна летаргія триває...
Трапезують
шаблезубі
вовкодухи-вампіри,
опівночі шниряють степом –
цмулять цівочками тонкими
задрімалу волову кров...
Воля або смерть!
Ти сказав
І вкотре народився, Степане.
Яблучко червоне
на чорній тарелі землі...

ДО ЕВТЕРПИ

Відкрий мені, моя Евтерпо,
чим прислужитися в добу нестерпну,
де час все не надходить жнивувать
руці, що серп несе й без праці терпне,
бо хвора від власної снаги в великім Серпні?!
І сонце припіка, і вітер в полі віє,
що ж наше жито ніяк не споловіє?
І що ти мені днесь, Евтерпо,
вкладеш в правицю, накажеш брать терпуг?
Й поки не смеркло
узятись до цвяхів,
що лізуть з-під підошов поспіль,
чи їх бо стримати не змога,
й натомлені кривавлять ноги,
й ходу псують, і зупиняють поступ.
А завтра я – терпан, моя Евтерпо!
Звелиш – подамсь в очерети
рубати зарості, і різати, й сікти,
і жаб болотних розганяти,
і сонні смарагдові шата
роздерти
і вивільнить ріку, замулену, від смерти,
благослови мене, Евтерпо!
Тарпаном пронесусь над нашим

«полем диким»,

заснулих пробуджу іржанням-криком,
бо ще не час на флейті ніжно грати,
вино не визріло, терносливи ще терпкі,
й вінці тернові ще в запасниках лежать,
чатують, чим скипить той Серпень.
То ми тертичники чи тільки плоскі тертиці?
Чи ми «їх» – в пекло, чи «вони» нас – в рай?
А може, все ще й перетретесь-стерпиться?
чи ж злюбиться? Гай-гай!
Тримаймося, Евтерпо!

ПЕРЕКЛАДИ

Михайло Лермонтов (з російської)

ГІЛКА ПАЛЕСТИНИ

Повідай, гілко Палестини,
Де квітла ти і де росла,
Якого пагорбу й долини
Колись окрасою була?
Над чистим плесом Іордану
Промінчик східний пестив, чи
Сердитий вітер з гір Лівану
Безжально рвав тебе вночі?
А чи молились, чи співали
Пісні старої давнини,
Коли листки твої сплітали
Соліма біднії сини?
Чи пальма та жива і досі,
Чи в ній струмить живильний сік?
Чи так же в неї тіні просить
В пустелі спраглий мандрівник?
Чи то в розлуці сумноплинній
Вона зів'яла навіки,
І вічний пил поглинув тліном
Її широкії листки?
Скажи: у набожному тремті,
Хто в край оцей тебе заніс?
Чи він моливсь до півнів третіх,
Й що шепотів в екстазі сліз?
Чи в Божім війську кращий воїн
З чолом високим та ясним,
Як ти, він був небес достоїн
Перед людьми і перед Ним?
Прозорий морок, хрест і миро,
Ківот й лампада золота.
Від тебе дух спокою й миру
На душу втомлену спада.

Олександр Кобринський

(з російської)

* * *

Очеретянку-хатку покину,
перейду за покосами вбрід
річку-свічку, і журно мій слід
на узліссі замре на хвилину.

Озирнусь на село вдалині,
де віками під вітром дрімає
тік, кошара і пес захрипає,
розганяючи рій комашні.
Я – туди, де незатишно й стило
залюбилася тиша у мхи.
«Вий тепер, мов вовчисько на вилах,
аж деревам погнуться верхи,
щоб до тебе, проклятого, мила
повернулась», – сказали волхви.

Аскольд Демерджі (з російської)

ЛІТНЯ НІЧ

Тут степ мов бабця, що заснула
(а ще він схожий на дідка).
Ось вушка ховрашка майнули,
Ось сунеться огром бика:
Він грізний, вигляда жахливо,
налитий кров'ю дикий зір...
А ховрашок слабкий і хтивий,
Він – місяця дитя і зір.
А місяць випливає щонічно ...
він величезний – ой-йой-йок! –
аж моторошно-предковичний!
На задні лапки ховрашок
спинається і завмирає
у молитовній таїні.
І нічогісінко не знає
про мене степ у цій п'їтьмі!

Фрідріх Ніцше (з німецької)

САМОТНІЙ

Круки кричать,
кружляючи над містом, нестримно:
От-от падуть сніги, яка то благодать
Тому, хто має батьківщину.
А ти стоїш, заціпенів
і озираєшся із давна, з далечі.
Навіщо ж, дурню, в переддень зими
Утік – світ за очі?
Світ – то ворота
до тисячі пустель, німих й холодних.
Хто втратив Те, що ти,
прирік себе навек до самоти.
І от стоїш, блідий,
немов заклятий іти крізь зиму піші,
немов той дим,
що все небес шукає холодніших.
Лети, дурненький пустобріху, каркай,
Пісня твоя – волення у пустелі!
Окутай серце своє скривавлене,
у лід і зверхність.
Круки кричать,
кружляючи над містом, нестримно:
от-от впадуть сніги. Страждать
тому, хто втратив батьківщину.